

Aportacions a la història de la ciutat

Dues obres de Josep Torrella, memorialista

per Joan Ripoll

Darrerament, Josep Torrella no sols se'ns mostra com un autor prolífic, sinó com un autor polifacètic que afegeix als gèneres que havia conreat habitualment una nova faceta d'especial seducció. Havíem conegut el Torrella periodista, el crític de teatre i cinema, l'autor teatral, el narrador, però heus aquí que, d'un temps ençà, coneixem el Torrella memorialista, cultivador, doncs, d'un gènere de vella i sàvia tradició literària; a les seves obres "Una història de Sabadell per a tots" i "Amb la ciutat a l'hora del record", s'hi afegeixen ara dues monografies puntuals: "Vida teatral sabadellenca" i "Els 70 anys de la Mútua", ambdós llibres publicats recentment a la Biblioteca Quadern.

blemàtica en l'evolució social i política del país.

D'una manera sintètica, però no pas feixuga, sinó prou amena perquè l'abundància de dades i referències no ofeguin l'expressió escrita, Torrella passa revista al fenomen teatral des dels seus orígens remots fins ara. Fou, en efecte, l'any 1623 (en plena època de Lope de Vega, doncs) quan es registrà l'existència d'un primer quadre escènic a Sabadell, si bé no és fins al 1839 que es comptà amb el primer teatre de debó, el "teatre públic de la vila", just on després s'aixecaria el Teatre Principal. Arrencant d'aquests precedents, la història continua amb els teatres Campos, Cervantes i Euterpe, i sorgeixen les pri-

ràndula", els quadres escènics parroquials, el nou teatre La Faràndula, els anys d'esplendor de "Palestra", les iniciatives d'altres entitats (Caixa d'Estalvis, Acadèmia de Belles Arts, etc.)... Una història prou rica que l'autor desenvolupa d'una manera fluïda i que quan es contempla en perspectiva palesa la densitat cultural d'una ciutat al llarg del temps.

Una tasca assistencial meritòria

La tasca del memorialista, però, no és tan sols d'enumerar fets, sinó de saber situar-los en el conjunt del teixit social en el qual es donen, i saber-los interpretar de manera justa. D'això n'és una mostra exemplar l'altre llibre que publica Torre-

L'evolució del teatre

Estudis del tema ja de temps, Torrella havia avançat fa uns anys un esbós del que fou la història del teatre a Sabadell amb el contingut d'una ponència llegida a la Fundació Bosch i Cardellach que comprenia dels orígens fins al 1936; ara, en l'ocasió feliç de presentar-se una iniciativa tan ambiciosa com la de la inauguració del Teatre del Sol, els seus promotors invitaren l'autor a completar aquella tasca, i fruit del suggeriment és aquest llibre que perllonga la història fins a 1975, data em-

Josep Torrella signant un dels seus llibres. (Foto: Farran)

meres agrupacions dramàtiques estables i els primers espectacles d'interès, fins l'esclat dels "Amics del Teatre" els anys 30, esdevinguts els "Amigos del Teatro" a l'acabament de la guerra; seguiria l'esclat de les formacions de teatre amateur (Cunillé-Cabané, "El Ciervo", el Centre Sabadellès, etc.), el prodigi -únic a Espanya, resalta l'autor- de la "Joventut de la Fa-

lla, quan passa revista als setanta anys de la "Mútua Sabadellenca d'Accidents del Treball i de Malalties" de Sabadell, més coneguda, simple-

ment, com la Mútua. Una institució benèfica, ben arrelada a la societat sabadellenca, la història de la qual mereixia més que una simple cronologia: calia reflectir el clima social que la feu possible i interpretar i matisar els conflictes que conegué en certes èpoques; destacar el paper que hi jugaren els seus homes; configurar, en fi, la missió i el lloc que correspon a una obra social d'aquesta envergadura, que no s'ha d'oblidar- ha condicionat la vida laboral, sanitària i empresarial de la ciutat gairebé al llarg de tot el que portem de segle.

Nascuda a les darreries de l'any 1916 per iniciativa del metge Emili Moragas, la primera gestió de la Mútua fou conflictiva, tant pel tarannà d'alguns dels seus homes com pel recel que despertaria enfront l'assistència municipal establerta, per no

MONISTROL
CINE FOTO

Fotografia - Cinema

Passeig de la Plaça Major, 4
SABADELL

MONISTROL

Passeig de la Plaça Major, 6
Telèfon 725 49 25
SABADELL

monistrol
papereria

citar, més endavant -al temps de la dictadura-, la intromissió governativa a les entitats, i altres episodis. D'una manera puntual, l'autor explica i documenta aquests i altres fets, que després postil·la amb unes "reflexions subjectives", que jo diria que no alteren el sentit de la història, sinó que subratllen, precisament, la seva objectivitat.

Com en el llibre anterior, l'adveniment de la guerra civil marca una cesura i estableix el límit de les dues parts en què es divideix l'obra. S'exposen ordenadament els preliminars; la creació de l'entitat, els enfrontaments interns i externs; les incidències dels canvis polítics: dictadura, república, sindicats obrers; l'obertura de la clínica al servei de la ciutat, el gran repete de la Seguretat Social, els successius engrandiments de l'edifici; la instauració del servei de prevenció d'accidents; la creació de la clínica Santa Fe i la seva posterior saturació; el desenvolupament de l'assegurança lliure; la creació del Consorci Hospitalari, fins la situació de la Mútua, avui. Especial menció mereixen els capítols dedicats a explicar la seriosa labor científica: el Centre de Cirurgia Experimental; la tasca singular en la prevenció d'accidents; el Centre d'Orientació Diagnòstica; la creació dels departaments d'obstetrícia i ginecologia, medicina interna, microcirurgia, etc.; així com la tasca docent desenvolupada i la postura ètica davant de temes mèdics conflictius.

Aquesta història és interpretada, així mateix, a la llum d'esdeveniments extraordinaris, com foren la migració massiva del decenni dels cinquanta, els efectes de la penúria de la postguerra sobre certes malalties, o les catastròfiques conseqüències de les riudes de l'any 1962 -entre altres-, episodis que configuren un rerafons sociològic que no escapa a l'atenció de l'autor, que basteix alhora una visió del Sabadell contemporani. El llibre conté, en resum, fets i figures, dades i interpretacions, però, per sobre de tot, cal ressaltar l'aportació socio-històrica que representa, últim sentit que el memorialista autèntic confereix a una obra.

Cal remarcar, finalment, la bella i sobria factura de l'edició d'ambdós llibres: la "*Vida teatral sabadellenca*" presenta una portada brillant, deguda al bon fer de Ricard Calvo Duran; mentre que la de "*Els 70 anys de la Mútua*" compta amb una elegant composició sobre el logotip de Vila Arrufat deguda a Jaume Torrella i Ibáñez.

INTEL·LECTE
GALERIA D'ART

Pedregar, 10

Tel. 726 51 22

SABADELL